

Štovanje relikvija u srednjovjekovnoj Francuskoj

Valent, Gracia

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:393225>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-16**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

Sveučilište u Rijeci
Filozofski fakultet
Student: Gracia Valent

ŠTOVANJE RELIKVIJA U SREDNJOVJEKOVNOJ FRANCUSKOJ

Završni rad
Rijeka, rujan 2022. godine

Sveučilište u Rijeci
Filozofski fakultet
Odsjek za povijest umjetnosti
Gracia Valent
0009083834

ŠTOVANJE RELIKVIJA U SREDNJOVJEKOVNOJ FRANCUSKOJ

Završni rad

Preddiplomski sveučilišni studij Povijesti umjetnosti i Engleskog jezika i književnosti

Mentor: doc. dr. sc. Barbara Španjol - Pandelo

Rijeka, 12.9.2022.

IZJAVA O AUTORSTVU

Ja, Gracia Valent, studentica preddiplomskog studija povijesti umjetnosti na Odsjeku za povijest umjetnosti Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci, izjavljujem da je završni rad pod nazivom „Štovanje relikvija u srednjovjekovnoj Francuskoj“ rezultat mog istraživanja i u potpunosti samostalno napisan. Također, izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije izravno preuzet iz navedene literature ili napisan na nedozvoljen način, te da se tekst u potpunosti temelji na literaturi kako je navedeno u bilješkama, uz poštivanje etičkih standarda u citiranju i korištenju izvora.

Tablica sadržaja

Uvod	1
Povijesni kontekst – Francuska u srednjem vijeku	2
Relikvije	4
Kult štovanja relikvija	6
Relikvije vezane uz Isusa Krista	6
Relikvije vezane u Bogorodicu	10
Relikvije vezane uz apostole i ostale suvremenike Isusa Krista	13
Relikvije vezane uz srednjovjekovne ličnosti	17
Relikvije vezane uz svece	21
Zaključak	26
Popis literature	28
Sažetak	34
Popis reprodukcija	35

Uvod

Kršćanstvo je vrlo materijalistička religija gdje njegovi sljedbenici slave božansku prirodu svog Boga i fizičke tragove koji su ostali iza njega. U nastojanju da se približe svome Spasitelju, kršćani uzimaju materijalne stvari poput kruha i vina i pretvaraju ih u predmet štovanja. Kao što kaže Eamon Duffy: “Katolici štiju relikvije svetih mrtvih, blagoslivljaju materijalne stvari – vodu, sol, ulje, vosak, medalje, svete slike, palmine grane – a formule koje se tradicionalno koriste u takvim blagoslovima najčešće impliciraju da ti predmeti, zvani sakramentali, time postaju objektivno sveti, promijenjeni u sebi i sposobni utjecati na promjenu na materijalnoj i na duhovnoj razini.“ Iako danas te prakse nisu toliko uobičajene, čin blagoslova fizičkih ostataka božanstva bio je popularan pokret u srednjem vijeku, ciljnom razdoblju ovog rada.¹

Koncept štovanja relikvija potječe još iz doba antičke Grčke kao kult heroja, a na snazi posebice dobiva krajem poganstva i usponom kršćanstva na Apeninskom poluotoku i okolnim područjima. Pojava hodočašća dodatno osnažuje i štovanje i trgovinu relikvijama na današnjim područjima Francuske, Italije i Španjolske. Na francuskom području, štovanje relikvija isprepleteno je s njenom bogatom poviješću izgradnje crkava, kao i učestalim hodočašćima (primjerice Put Svetog Jakova) koji su na vrhuncu u 13. stoljeću.²

Cilj ovoga rada jest analiza štovanja relikvija u srednjovjekovnoj Francuskoj, točnije prikaz početka štovanja te njegovog rasta među vjernicima. Radi što bolje analize, ključno je u rad uvrstiti povijesni kontekst Francuske u to doba, kao i dati objašnjenje što su relikvije i kakvo je bilo njihovo značenje.

¹ Duffy, Eamon. *Royal Books & Holy Bones: Essays in Medieval History: Sacred Bones and Blood*. London, Bloomsbury Continuum, str. 136.

² Encyclopedia Britannica. 2022. *Relic | Definition, History, & Facts*. [online] Dostupno na poveznici: <https://www.britannica.com/topic/relic>. Posjećeno 10.8.2022.

Povijesni kontekst – Francuska u srednjem vijeku

Srednji vijek za Francusku označavao je postepen rast stanovništva kao rezultat napretka u poljoprivredi, boljih klimatskih uvjeta i rjeđih pojava epidemija. Porast broja stanovnika doveo je do razvitka industrije, posebice zanata u materijalima kao što su drvo, metal, koža i staklo. Uslijed navedenih promjena i društvenog razvoja, osnivaju se brojna obrtnička udruženja, koja se često nazivaju bratovštine, čija je uloga bila potaknuti novu gradsku i izvangradsku solidarnost u cilju dobrotvorne i ceremonijalne svrhe.³

Nekoliko kraljevskih loza vladalo je tokom srednjeg vijeka. Dinastija Karolinga došla je nakon dinastije Merovinga, koja je vladala do 751. godine. Dinastija Kapeta vladala je zemljom od 9. stoljeća do 17. stoljeća nakon dinastije Karolinga. Jedan od najpoznatijih francuskih vladara bio je Karlo Veliki, poznat kao Karlo I. Okupio je većinu zapadne Europe i stvorio čvrste temelje za suvremenu Francusku i Njemačku.⁴

Normani su koristili feudalizam kao jednostavan i učinkovit oblik vlasti u Francuskoj od trenutka kada su stigli u zemlju. Svi su posjedi pripadali monarhu; dio zemlje je bio dat crkvi, a preostali posjedi iznajmljeni su barunima i drugim plemićima pod strogim uvjetom da pružaju usluge kralju u zamjenu za zemlju. Kralj je zadržao četvrtinu zemlje kao svoje privatno vlasništvo i imao je potpunu vlast nad svime. Francuska je bila potpuno nepovezana s europskim gospodarstvom padom Rimskog Carstva 476. godine. Trgovina se znatno smanjila, a vlastelinstva su postajala više konzervativna nego progresivna. Tijekom 13. stoljeća Francuska je često bila pogođena glađu i različitim katastrofama.

Seljaci su u srednjovjekovnoj Francuskoj živjeli u selima. Naselja je činilo otprilike 10 do 60 obitelji koje su boravile u kolibama izgrađenima od drveta ili pletera. Većinu su vremena francuski seljaci provodili fizički radeći, a najčešći poslovi bili su cijepanje drva, uzgoj domaćih životinja i rad u poljima kako bi mogli uzdržavati svoje gospodare.

U srednjem vijeku, likovna umjetnost imala je ulogu ukrašavanja, ali i izvora znanja. Kako navodi Emile Mâle: „Sve što je bilo potrebno da ljudi znaju - povijest svijeta od njegova nastanka, dogme religije, primjeri svetaca, hijerarhija vrlina, niz znanosti, umjetnosti i zanata - sve je to poučavano njima kroz prozore crkve ili uz kipove u trijemu.“ Odnosno, crkva je imala

³ Encyclopedia Britannica. 2022. *France - Urban Prosperity* [online], Dostupno na poveznici: <https://www.britannica.com/place/France/Urban-prosperity>. Posjećeno 10.8.2022.

⁴ *Medieval France | Medieval Chronicles*. 2015. U *Medieval Chronicles*. [online] Dostupno na poveznici: <https://www.medievalchronicles.com/medieval-europe/medieval-france/>. Posjećeno 27.8.2022.

ulogu educiranja stanovnika i vjernika. U crkvi su jednostavni, neupućeni, svi koji su nazivani "*sancta plebs Dei*", kroz svoje oči mogli doznati sve o svojoj vjeri.⁵

⁵ Male, Emile. *The Gothic Image, Religious Art in France of the Thirteenth Century*, Harper & Row, New York, 1972, VII.p.

Relikvije

Prema Hrvatskom jezičnom portalu, relikvije se definiraju kao materijalni ostatak vezan uz osobu koja je predmet osobitog ili religioznog štovanja (tjelesni ostaci takvih osoba, predmeti koji su im pripadali ili oni koje su dodirnuli); moći.⁶ Iako se relikvije danas najviše povezuju s kršćanstvom, njihova pojava može se pronaći još u dobu antičke Grčke. Kasnije se koncept štovanja relikvija pojavljuje i u ostalim religijama, poput budizma i islama.⁷

Nama najraniji poznati spomen relikvija nalazi se u Bibliji u trinaestom poglavlju Dva kralja, točnije redovima 20 i 21 koja glase: „Elizej umire i pokopaše ga. Vojska Moapaca napala je zemlju početkom godine. I dogodi se, dok su sahranjivali jednog čovjeka, i gle, ugledaše vojsku; i baciše čovjeka u Elizejevu grobnicu; i čim se čovjek dotaknuo Elizejevih kostiju, oživio je i ustao na noge.“⁸

U ranim godinama kršćanstva, bilo je zabranjeno pomicati i dijeliti posmrtno ostatke svetaca i mučenika te ih se promicalo tako da njihova zadnja počivališta, poput katakombi i groblja, ostanu netaknuta. Iz 2. stoljeća datiraju do sada najranije zabilježene kršćanske relikvije, točnije kosti i pepeo mučenika. Dvije stotine godina kasnije, sv. Ambrozije i ostali kreću iskopavati leševa i častiti ih. Nijedno od svetih leševa u to doba nije bilo preskočeno već se smatralo da je svako sveto tijelo u stanju biti raskomadano i podijeljeno među vjernicima kako bi ga se štovalo. Ostaci leševa nekada su u tuđe ruke došle kao dar, a ponekad su bili ukradeni. U jednome trenutku je potražnja za svetim tijelima bila takva da su umirućim svecima bili dodjeljivani zaštitari kako ne bi došlo do komadanja njihovih tijela nakon smrti.⁹

Štovanje relikvija svetaca bilo je toliko učestalo među vjernicima jer se vjerovalo da se sveci na nebu zauzimaju za vjernike na zemlji. Proizlazeći iz toga, relikvijama su se pripisivala mnogobrojna ozdravljenja i čuda, a iz tih vjerovanja proizašle su mnoge priče i mitovi o čudima. Usmenom predajom, priče se šire među vjernicima, a konačno se i bilježe u knjigama hagiografija poput Zlatne legende. Potražnja za relikvijama raste popularizacijom priča o

⁶ Hrvatski jezični portal. 2022. *relikvija* [online], Dostupno na poveznici: https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=dlphWxg%25253D. Posjećeno 10.8.2022.

⁷ Encyclopedia Britannica. 2022. *France - Urban Prosperity* [online], Dostupno na poveznici: <https://www.britannica.com/place/France/Urban-prosperity>. Posjećeno 10.8.2022.

⁸ Biblija. 2022. *Dva kralja: Poglavlje 13* [online], Dostupno na poveznici: <https://mechon-mamre.org/p/pt/pt09b13.htm#20> Posjećeno 10.8.2022.

⁹ Butterfield, Andrew. 2011. *What Remains*. U *The New Republic*, Dostupno na poveznici: <https://newrepublic.com/article/92804/medieval-christian-art-relics>. Posjećeno 10.8.2022.

njihovim čudima pa se posredno razvija bogata trgovina relikvijama.¹⁰ U ranijim razdobljima Venecija je bila jedan od najproduktivnijih kolekcionara relikvija. Španjolski kralj Filip II iskazao se još boljim sakupljačem te je u jednom trenutku svoju palaču Escorial ispunio s više od sedam tisuća relikvija koje su se sastojale od jedanaest cijelih tijela, tristotinjak glava, šesto neparnih udova, itd.¹¹

Godine 787. održao se drugi Nicejski koncil čija se podloga sastojala od učenja svetog Ivana Damaščanskog koji je smatrao da se štovanje ne odaje neživom predmetu, već svecu. Jedna od odredbi Nicejskog koncila bila je da nijedna crkva nije smjela biti posvećena bez relikvije, što je potaknulo izradu lažnih relikvija u slučaju kada nije bilo originalne. Ono što je dodatno olakšao ovaj pokret bio je papinski dekret kojim se proglasila moć reproduciranja relikvija. Ta odluka također objašnjava ponavljanje udova istoga svetaca, kao i bezbroj ostataka relikvije Isusova križa.¹²

Posvećene crkve u velikoj mjeri su motivirale vjernike na hodočašća. Rim je postao Sveta zemlja Europe, kada u ranom kršćanstvu Konstantin Veliki gradi bazilike iznad grobova svetaca Petra i Pavla. Na sjeverozapadu Španjolske, u Santiagu de Compostela, otkrivaju se ostaci svetog Jakova sredinom 9. stoljeća, što rezultira hodočasničkim putom svetog Jakova. Uz novonastale hodočasničke puteve grade se ili obnavljaju mnoge crkve kako bi smjestile relikvije. Romaničke crkve prilagođavaju se trendu razvitkom prolaza iza oltara, tzv. deambulatorija, kako bi se olakšala izgradnja kapela za relikvije. Gledano izvana, taj skup kapela podsjećao je na skupinu zakrivljenih krovova na kraju crkve. U gotici se taj prostor pretvorio u visoke uvučene trjemove koji su bili prostor za kipove i relikvije.¹³

Uz relikvije su usko povezani relikvijari. Riječ je o spremnicima u koje se smještala relikvija radi prezentacije i zaštite. Relikvijari najčešće podsjećaju na ljesove, odnosno kutije, ali izrađivali su se i u različitim oblicima koji su oponašali relikviju. Visoka vrijednost relikvije podrazumijevala je pohranu u spremnicima izrađenim ili prekrivenim plemenitim metalima poput srebra, zlata, dragog kamenja i emajla.¹⁴

¹⁰ Thurston, Herbert. 1911. *Relics*. U *The Catholic Encyclopedia*. [online] Dostupno na <https://www.newadvent.org/cathen/12734a.html>. Posjećeno 11.8.2022.

¹¹ Bonser, Wilfrid. 1962. *The Cult of Relics in the Middle Ages*. *Folklore*, 73(4), 234–256, 237. Dostupno na poveznici <http://www.jstor.org/stable/1258503>. Posjećeno 10.8.2022.

¹² Wilfrid Bonser (bilj. 11), str. 236

¹³ Sorabella, Jean. 2011. *Pilgrimage in Medieval Europe*. [online] Dostupno na: https://www.metmuseum.org/toah/hd/pilg/hd_pilg.htm. Posjećeno 11.8.2022.

¹⁴ Boehm, Barbara Drake. 2011. *Relics and Reliquaries in Medieval Christianity*. [online] Dostupno na https://www.metmuseum.org/toah/hd/relc/hd_relc.htm. Posjećeno 11.8.2022.

Kult štovanja relikvija

Relikvije vezane uz Isusa Krista

Relikvije vezane uz Isusa Krista neprestano se javljaju kroz dugu povijest kršćanstva, a njihova autentičnost je polarizirajuća. Iako opće poznato uznesenje Krista podrazumijeva nedostatak tjelesnih ostataka, vjernici su uspjeli sačuvati niz predmeta povezanih s Kristom – od njegova rođenja do njegove smrti.¹⁵

Godine 1561. John Calvin objavljuje svoju *'Vrlo isplativu raspravu o relikvijama'* koja sadrži popis Kristovih relikvija koje su u to vrijeme bile prisutne. Velika zbirka relikvija bila je spremljena u opatiji Saint-Pierre de Corbie, lociranoj na sjeveroistoku Francuske, a ona uključuje: Isusovu krv, kosu, dio pupčane vrpce, dio jaslica, dio križa, ubrus i odjeću.¹⁶ Opatija Fecamp na sjeverozapadu Francuske također tvrdi da čuva Kristovu krv.¹⁷ Sveti Ivan u svojem Evandjelju govori kako se na svadbi u Kani nalazilo šest šalica iz kojih je Isus izveo svoje prvo čudo. Njih trideset i pet navodno se nalazi na nekoliko mjesta u Francuskoj. Jedna od njih smještena je u Port Royaleu nakon što ju je vratio sveti Luj iz Križarskog rata, druga je iz Carigrada stigla u Beauvais, a treću je Karlo Veliki poklonio samostanu Saint-Florent u Francuskoj. Neke od šalica također nalazimo u Clunyju i Angersu dok je niz njih prisutan u Španjolskoj i Italiji.¹⁸

Godine 1246. sveti Luj (tada kralj Luj IX.) gradi kapelu Sainte-Chapelle u Parizu kako bi imao gdje smjestiti Svetu krunu, dio Svetog križa i ostale relikvije poput Svete spužve i Svetog koplja. Samim time, moglo bi se reći da je kapela Sainte-Chapelle zapravo jedan veliki relikvijar. Nažalost, bogatstvo kojim se kapela dičila bilo je naglo smanjeno stoljećima kasnije kada su francuski vladari počeli prodavati vrijedne predmete, ali su i talili zlato. Ono što je dodatno naštetilo imovini Sainte-Chapelle bila je francuska revolucija kada se zabranjuje čuvanje relikvija vezanih uz svece i kraljeve.¹⁹ Relikvije koje su smatrane prevrijednima, date su pariškom nadbiskupu početkom 19. stoljeća. Biskup ih je spremio u katedralu Notre-Dame u Parizu, a za njihovu sigurnost bili su zaduženi takozvani Vitezovi Svetoga groba i katedralni

¹⁵ Wilfrid Bonser (bilj. 11), str. 238

¹⁶ Wilfrid Bonser (bilj. 11), str. 239

¹⁷ Bynum, Caroline Walker. *The Blood of Christ in the Later Middle Ages*. Church History 71, no. 4 (2002): 685–714. Dostupno na poveznici: <http://www.jstor.org/stable/4146189>. Pristupljeno 30.8.2022.

¹⁸ Wilfrid Bonser (bilj. 11), 240.

¹⁹ Banner, Robert. 1971. *The Sainte-Chapelle and the Capella Regis in the Thirteenth Century*. str. 19 [online] Dostupno na poveznici: <https://www.journals.uchicago.edu/doi/10.2307/766564>. Posjećeno 13.8.2022.

kaptol. Danas posjetioi imaju priliku osobno vidjeti krunu svakog prvog petka u mjesecu, kao i sve petke za vrijeme slavljenja korizme. Dijelovi krune čuvaju se i u kapeli Sainte-Chapelle u kojoj se također nalazi relikvija Svetoga križa. Nakon požara u travnju 2019. godine, relikvije su premještene u muzej Louvre.²⁰

U riznici katedrale Notre-Dame u Amiensu nalazi se Parakletova kruna koja potječe iz 1230.-ih, a naziv dobiva po tome što je spašena od uništenja u cistercitskom samostanu Paraklet. Njena posebnost leži u tome što se vjeruje da sadrži relikvije Kristove muke koje su sastavni dio krune.²¹

Palača Tau, palača nadbiskupa Reimsa i dio katedrale Notre-Dame u Reimsu, obuhvaća bogatu zbirku relikvija. Među njima se može naći Talisman Karla Velikog za kojeg se vjeruje da sadržava dio Svetoga križa. Nadalje, palača također u vlasništvu posjeduje relikvijar Svetoga trna.²²

Zbirka Kristovih relikvija koje se čuvaju na području Francuske govori nam koliko je u srednjem vijeku Francuska bila moćna u Europi. Iako nam o moći srednjovjekovne Francuske dokazuju drugi povijesni trenuci kao što su njena svjetska osvajanja i općenito bogatstvo, ipak nam njeno vlasništvo niza relikvija daje naslutiti da je Francuska imala dovoljno resursa ne samo nabaviti relikvije, već ih i smjestiti u njima dosljedne ustanove, točnije kapele i katedrale.

²⁰ Shaw, Anny. 2019. *Precious works rescued from Notre Dame to be transferred to the Louvre*. U The Art Newspaper. [online] Dostupno na poveznici: <https://www.theartnewspaper.com/2019/04/16/precious-works-rescued-from-notre-dame-to-be-transferred-to-the-louvre>. Posjećeno 13.8.2022.

²¹ Morand, Kathleen. 1972. *Art and the Courts' at Ottawa*. U The Burlington Magazine. [online] Dostupno na poveznici: <https://www.jstor.org/stable/877055>. Posjećeno 13.8.2022.

²² Merle, Sandrine. 2017. *Charlemagne's talisman at the Palais du Tau, Reims*. U The French Jewelry Post [online] Dostupno na poveznici: <https://www.thefrenchjewelrypost.com/en/it-joailliers/talisman-de-charlemagne-palais-tau/#:~:text=This%20ninth%2Dcentury%20talisman%20amulet,still%20contains%20many%20dark%20areas>. Posjećeno 14.8.2022.

Slika 1. Pariz, katedrala Notre-Dame, kruna od trnja u kružnom relikvijaru, 1896.

Slika 2. Amiens, katedrala Notre-Dame, krunski relikvijar Parakleta, 1230–1240.

Slika 3. Reims, Palača Tau, Talisman Karla Velikog, 9. stoljeće

Relikvije vezane u Bogorodicu

Postojanje tjelesnih ostataka Djevice uznesene u nebo vrlo je malo vjerojatno, ako ne i nemoguće. Kada su apostoli posjetili njen grob tri dana nakon polaganja njena tijela, pronašli su ga praznim, a na mjestu gdje je bilo položeno njeno tijelo izrasli su ljiljani i ruže.²³

Ipak, nailazimo na niz Bogorodičinih relikvija koje je kult štovanja Bogorodice uvelike proširio Europom, a javio se tijekom srednjeg vijeka. Pojava kulta nije ništa novo – majke su središte štovanja u brojnim religijama koje možemo datirati daleko u povijest. Primjer je egipatski prizor Izide koja doji svog sina Horsa. Jedna od najznačajnijih vjerskih figura u bizantskom misticizmu bila je Djevica Marija, poznata kao *Theotokos* na grčkom. Bila je iznimno cijenjena jer je imala ulogu zaštitnice Carigrada i posrednice između Krista i napaćenog čovječanstva. Važne liturgijske pjesme, poput pjesme *Akatistos*, koja se izvodi 25. ožujka za blagdan Navještenja i tijekom korizme, uključuju Djevicu kao svoju glavnu temu. U narativnim likovnim prikazima istaknuto je začće i rane godine Kristove majke, kao i njezin *Koimesis* (njezino Uznesenje ili vječni san).²⁴

Ranosrednjovjekovni samostani, osobito benediktinski, bili su mjesta u kojima je Marija bila izrazito štovana. Pojavili su se napjevi poput '*Ave Maris Stella*' i '*Salve Regina*' i ubrzo su postali standardne samostanske pjesme. Slaveći marijanske blagdane i posvećujući katedrale u njezino ime, Karolinzi su promovirali marijansku pobožnost.²⁵ Od 1000. godine Marija se časti u sve većem broju crkava, uključujući nekoliko najvećih europskih katedrala. Gotičke katedrale iz tog doba uključivale su Notre Dame u Parizu i Gospu od Chartresa. Broj crkava posvećenih Djevici Mariji povećao se izgradnjom katedrale Santa Maria Assunta u Sieni u Italiji i katedrale Notre-Dame u Luksemburgu.²⁶

Kult Djevice iznimno se proširio zapadnom Europom tijekom 12. i 13. stoljeća, na što su djelomično utjecali spisi teologa poput Bernarda iz Clairvauxa. Pokret je poprimio svoj najbolji oblik u nekoliko francuskih katedrala posvećenih "Našoj Gospi", uključujući Notre-Dame u

²³ Wilfrid Bonser (bilj. 11), str. 243

²⁴ Department of Medieval Art and The Cloisters. *The Cult of the Virgin Mary in the Middle Ages*. Metmuseum.Org, 2022, https://www.metmuseum.org/toah/hd/virg/hd_virg.htm. Posjećeno 27.9.2022.

²⁵ Rubin, Miri. 2009. *Mother Of God: A History Of The Virgin Mary | Reviews In History*. U *Reviews.History.Ac.Uk*. Dostupno na poveznici: <https://reviews.history.ac.uk/review/820>. Posjećeno 27.8.2022.

²⁶ Department of Medieval Art and The Cloisters (bilj. 24)

Parizu i Notre-Dame de Bayeux. Na vrhuncu hodočasničkog pokreta u 11. i 12. stoljeću stotine ljudi kretale su se neprestano između marijanskih svetišta.²⁷

Što se tiče fizičkih ostataka Bogorodice, štiju se pretežito na području Italije, primjerice pramen Bogorodičine kose čuva se u rimskoj bazilici Sante Pressede, njen češalj je i u Rimu i u Bessangonu, a njen vjenčani prsten u Perugi.²⁸

Možda najpoznatija relikvija koja potječe od Djevice Marije jest njen veo (takozvana *Sancta Camisa*) kojeg je nosila u trenutku kada joj je anđeo Gabrijel navijestio rođenje Isusa Krista. Također postoje zapisi da je veo nošen i tijekom poroda Krista. Karlo Veliki dobiva veo na dar od Irene, carice Bizanta, a njegov unuk Karlo Ćelavi poklanja ga katedrali u Chartresu 876. godine. O autentičnosti vela još uvijek se raspravlja, a mogućnost da je pravo daje analiza iz 20. stoljeća koja je pokazala da tkanina sadrži pelud iz Palestine iz 1. stoljeća. Ubrzo nakon što je stigla u Chartres, relikvija postaje poznata. Prema legendi 911. godine kada Chartres okružuju Normani, tadašnji biskup izlaže veo na gradskim vratima Porte-Neuve. Prema legendi, ugledavši veo, kršćanska vojska se udvostručuje i pobjeđuje pogane.²⁹

Tisućite godine Marijin veo postavljen je u relikvijar zajedno s ostalim relikvijama, a relikvijar je bio od drveta prekrivenog zlatom. Kako se vjerovalo da veo sadrži moći, košulje vojnika i trudnih kraljica Francuske stavljale su se pored relikvijara na određeno vrijeme. Krajem 12. stoljeća, požar je ozbiljno oštetio katedralu, ali veo, kojeg su svećenici u relikvijaru odnijeli u karolinšku kriptu ispod svetišta, ostaje neoštećen. Na to, kardinal je izjavio da se radi o znaku da Marija želi da katedrala opstane, odnosno da se obnovi. Pet stoljeća kasnije, otvara se relikvijar i pronalazi se ukrašena tkanina koja je služila kao zaštita još jednog neukrašenog komada tkanine od svile. Taj je komad na mjestima bio oštećen vlagom i starošću. Za vrijeme Francuske revolucije, relikvijar vela je uništen, a sam veo raskomadani. Srećom, dijelovi su vraćeni 1809. i 1819. godine.³⁰

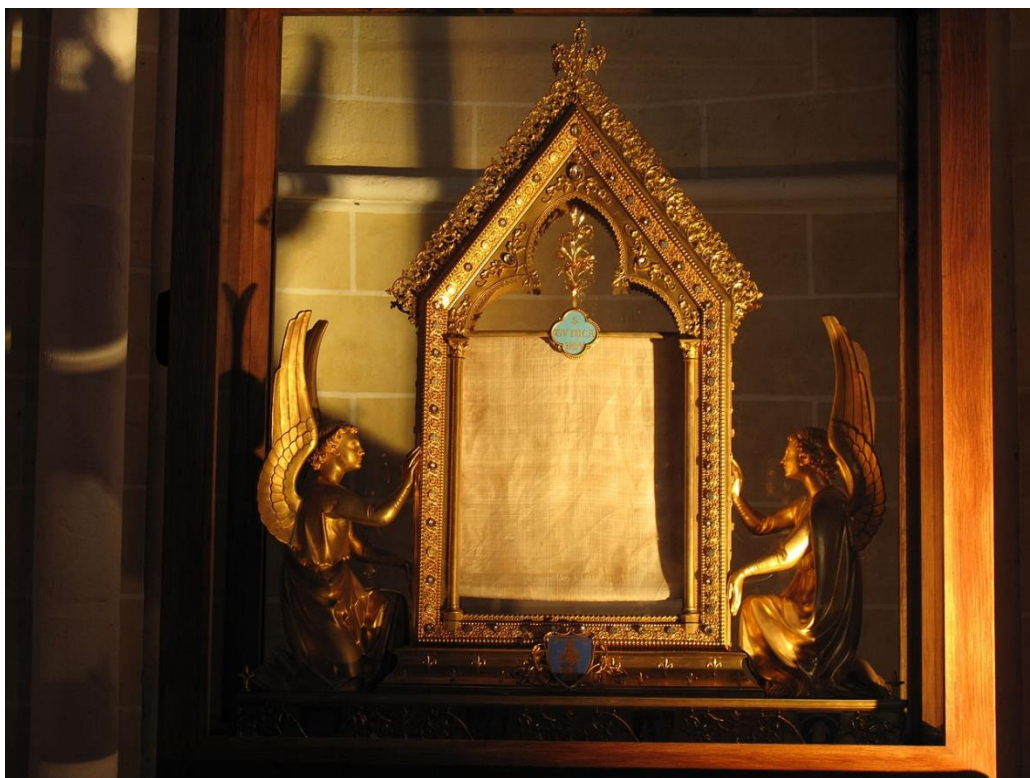
Kolekcija Marijinih relikvija u Francuskoj nije velika poput zbirke Kristovih ostataka, međutim relikvija Bogorodičinog vela iz katedrale u Chartresu od iznimnog je značaja ne samo za povijest francuskog kršćanstva već i europskog.

²⁷ Isto

²⁸ Wilfrid Bonser (bilj. 11), str. 244

²⁹ Burns, E. Jane. *Saracen Silk and the Virgin's 'Chemise': Cultural Crossing in Cloth*. *Speculum* 81, no. 2 (2006): 365–97. Dostupno na poveznici: <http://www.jstor.org/stable/20463715>. Posjećeno 14.8.2022.

³⁰ Geoffrion, Jill Kimberly Hartwell, *The Veil of Mary - Pray With Jill At Chartres*. 2019. Pray With Jill At Chartres. <https://praywithjillatchartres.com/mary/the-veil-of-mary/>. Posjećeno 14.8.2022.

Slika 4. Chartres, katedrala Notre-Dame, Veu Bogorodice, 1. stoljeće

Relikvije vezane uz apostole i ostale suvremenike Isusa Krista

Apostolima nazivamo Isusovih 12 odabranih učenika (od grčke riječi *apostolos*, "poslana osoba"). Riječ se povremeno koristi za označavanje drugih ljudi, uključujući sv. Pavla, koji je postao kršćanin nekoliko godina nakon Isusove smrti. Apostoli su bili Isusovi najbliži učenici i glavni propovjednici njegova evanđelja za vrijeme njegova života i službe u 1. stoljeću nove ere. U Evanđeljima (Marko 3³¹, Matej 10³² i Luka 6³³) se nalazi popis dvanaestorice apostola: Šimun (zvani Petar) i njegov brat Andrija; Jakov Zebedejev i brat Ivan; Filip i Bartolomej; Toma i Matej; Jakov Alfejev i Juda Tadej; Šimun Kananaac i Juda Iškariotski.³⁴

Kako su apostoli proputovali svijet i širili radosnu vijest, tako je njihova popularnost među vjernicima njihova vremena rasla, stvarajući čvrstu bazu za daljnja štovanja njihovih ličnosti. Prema tome, očekivano je da će ostaci njihovih tijela biti naveliko slavljani. Većina relikvija apostola nalazi se izvan Francuske, pretežito u Italiji i Španjolskoj. Na primjer, tijelo svetog Mateja 954. godine preneseno je s Istoka i pokopano u kripti katedrale u Salernu koja nosi njegovo ime. Prema legendi, lubanje svetih Petra i Pavla također se čuvaju zajedno u Lateranskoj bazilici u Rimu ispod tabernakula. U španjolskoj katedrali Santiago de Compostela pokopan je sv. Jakov Veliki.³⁵

Jedine apostolske relikvije koje se čuvaju u Francuskoj su one od Jude Tadejskog. Prema Novom zavjetu, Juda je bio jedan od Isusovih dvanaest apostola. Zove se Tadej, ali poznat je i pod imenima Juda Jakovljevi i Lebbaeus. Povremeno ga se zamjenjuje s Judom, Isusovim bratom, ali ga se lako može odvojiti od Jude Iškariotskog, apostola koji je izdao Isusa neposredno prije njegova pogubljenja. Na Posljednjoj večeri, sveti Juda je bio taj koji je pitao Isusa zašto se nakon uskrsnuća ne želi otkriti svima.³⁶ Predaja kaže da je sveti Juda umro kao

³¹ *Evanđelje po Marku 3 - Knjiga O Kristu*. Bible Gateway passage. 2022. [online] Dostupno na poveznici: <https://www.biblegateway.com/passage/?search=Evan%C4%91elje%20po%20Marku%203&version=CRO> Posjećeno 8.9.2022.

³² *Evanđelje po Mateju 10 - Knjiga O Kristu*. Bible Gateway passage. 2022. [online] Dostupno na poveznici: <https://www.biblegateway.com/passage/?search=Evan%C4%91elje+po+Mateju+10&version=CRO> Posjećeno 8.9.2022.

³³ *Evanđelje po Luki 6 - Knjiga O Kristu*. Bible Gateway passage. 2022. [online] Dostupno na poveznici: <https://www.biblegateway.com/passage/?search=Evan%C4%91elje+po+Luki+6&version=CRO> Posjećeno 8.9.2022.

³⁴ Encyclopedia Britannica. 2022. *Apostle | Definition, Bible, & Facts*". [online] Dostupno na poveznici: <https://web.archive.org/web/20200603080145/https://www.britannica.com/topic/Apostle>. Posjećeno 31.8.2022.

³⁵ Wilfrid Bonser (bilj. 11), str. 248

³⁶ Encyclopedia Britannica. 2022. *Saint Jude | History, Facts, & Feast Day*. [online] Dostupno na poveznici: <https://www.britannica.com/biography/Saint-Jude-Apostle>. Posjećeno 31.8.2022.

mučenik u Bejrutu, u rimskoj provinciji Siriji, 65. godine. Često ga se viđa sa sjekirom, što označava način njegovog pogubljenja.³⁷ Prema jednom od tumačenja ostaci svetog Jude prevezeni su iz Bejruta u Rim. Njegovi posmrtni ostaci pokopani su zajedno s posmrtnim ostacima apostola Šimuna Zelota u grobnici u lijevom transeptu bazilike Svetog Petra, ispod glavnog oltara svetog Josipa.³⁸ Njegove relikvije nalazimo i u katedralama u Rheimsu i Toulousu.³⁹

Od osoba koje su živjele u isto vrijeme kao i Isus Krist te s njime bile u bliskom kontaktu, važni su nam također i sveti Ivan Krstitelj te dvije Magdalene.

Prema četiri kanonska evanđelja, sv. Marija Magdalena slijedila je Isusa kao jedna od njegovih sljedbenica i vidjela je njegovo raspeće i uskrsnuće.⁴⁰ Najpoznatija je spaljena lubanja sv. Marije Magdalene koja se čuva u zlatnom relikvijaru i izložena je u bazilici Saint-Maximin-la-Sainte-Baume u južnoj Francuskoj. Ostali artefakti koji navodno pripadaju Mariji Magdaleni uključuju zub izložen u Metropolitan Museum of Art u New Yorku, lijevu šaku koja se čuva u samostanu Simonopetra u Grčkoj i kost stopala koja se čuva u samostanu San Giovanni dei Fiorentini u Italiji. Navodna lubanja Marije Magdalene ispitana je 1974. i od tada se čuva u staklenoj vitrini. Lubanja nije od Francuskinje, već pripada ženi mediteranskog podrijetla koja je imala otprilike 50 godina za vrijeme smrti. Ipak, godina ženine smrti nije utvrđena jer crkva brani uklanjanje bilo kojeg dijela lubanje radi datiranja.⁴¹

Redovnici Vézelaya prvi su tvrdili da posjeduju relikvije sv. Marije Magdalene oko 1050. godine. Tvrdili su da je njene relikvije iz Svete zemlje donio Badilo, njihov svetac-utemeljitelj iz 9. stoljeća, ili izaslanici koje je on poslao. Kasnije je redovnik iz Vézelaya tvrdio da je u Betaniji pronašao drvorez Pomazivanja — kada je Marija iz Betanije, za koju se mislilo da je bila Marija Magdalena u srednjem vijeku — pomazala Isusovu glavu — na praznom lijesu u kripti u svetom Maksiminu u Provansi. Monasi Vézelaya identificirali su ovo kao grobnicu sv.

³⁷ *St. Jude Shrine Koothattukulam : St.Jude The Apostle*. 2022. [online] Dostupno na poveznici: https://web.archive.org/web/20121201074315/http://www.stjudekoothattukulam.org/st_judeapostle.html. Posjećeno 31.8.2022.

³⁸ *Who Is Saint Jude?. National Shrine Of Saint Jude*, 2016, [online] Dostupno na poveznici: <https://www.stjudeshrine.org.uk/about/who-saint-jude>. Posjećeno 2.9.2022.

³⁹ *St. Jude Thaddeus And St. Simon The Zealot, Apostles*. U Catholic News Agency, 2022, [online] Dostupno na poveznici: <https://www.catholicnewsagency.com/saint/st-jude-thaddeus-and-st-simon-the-zealot-apostles-541>. Posjećeno 2.9.2022.

⁴⁰ *BBC - Religions - Christianity: Mary Magdalene*. U Bbc.Co.Uk, 2022, [online] <https://www.bbc.co.uk/religion/religions/christianity/history/marymagdalene.shtml>. Posjećeno 2.9.2022.

⁴¹ Seidel, Jaime. *Is this Mary Magdalene?* U NZ Herald. 2022. [online] Dostupno na poveznici: <https://www.nzherald.co.nz/world/is-this-mary-magdalene-forensic-reconstruction-of-a-holy-relic-puts-a-face-to-the-skull-of-a-saint/2IQ5WXOTRVSIBGIPC4EUU7IVOU/> Posjećeno 6.9.2022.

Marije Magdalene iz koje su njezine relikvije donesene u njihovu opatiju.⁴² Novoizabrani opat Geoffroy 1037. godine dao je pretopiti željezne rešetke i ponovno ih iskoristiti kao ograde koje su okruživale Magdalenin oltar. Iako su prave navodne relikvije zapalili Hugenuoti u 16. stoljeću, Vézelay je ostao značajno mjesto hodočašća za katolike jer je sv. Marija Magdalena uzor za pokajnike.⁴³

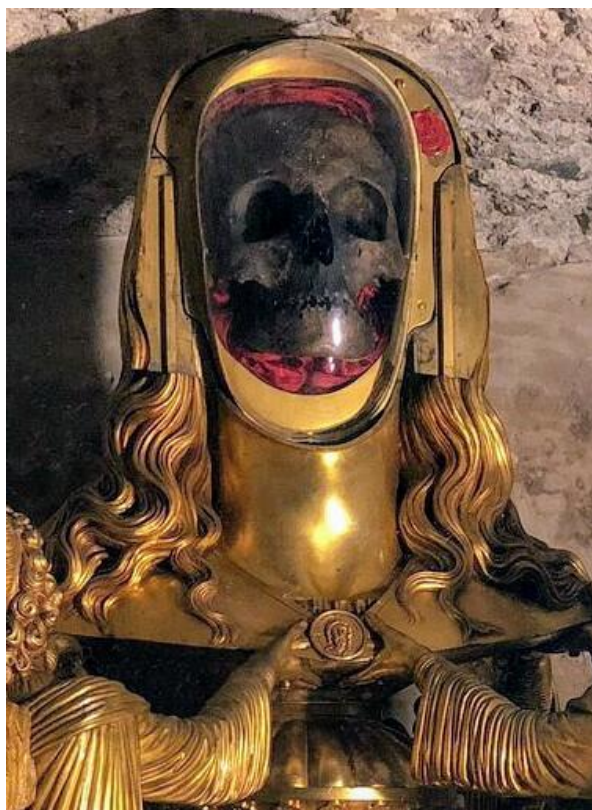
Na mjestu Samarije, u Sebasteu, sahranjen je sveti Ivan Krstitelj. Za vrijeme vladavine Julijana Apostate njegovi su ostaci spaljeni, ali je dio praha zadržan i sačuvan, kao na primjer u Aleksandriji. Postoje brojne replike odsječene glave, koja je navodno bila zakopana u Herodovoj palači prije nego što je pronađena i prenesena u Ciliciju 330. godine. Još je jedna glava otkrivena u Emesi 454. godine; premještena je u Carigrad 850. godine i tamo je ostala do uništenja grada 1204. prije nego što ju je amijenski kanonik prenio u Francusku.⁴⁴ Identitet sv. Ivana Krstitelja potvrđen je grčkim slovima uklesanim na njoj. Wallon de Sarton, kanonik koji ju je pronašao, zadržao je glavu i predao je biskupu grada Amiensa 1206. unatoč tome što je morao prodati srebrnjak kako bi platio povratno putovanje u Francusku. Sve do Francuske revolucije, kada je napravljen popis cjelokupne crkvene imovine, blaga i relikvija, relikvija je bila izložena u katedrali u Amiensu. Predstavnici kaptola su 1793. inzistirali da se relikvija položi na groblje, ali ju je gradski gradonačelnik držao u svojoj kući. Glava svetog Ivana Krstitelja vraćena je u katedralu 1816. godine, a 1876. godine na relikviju je stavljena nova srebrna ploča koja joj je vratila nekadašnji sjaj.⁴⁵

⁴² Wilfrid Bonser (bilj. 11), str. 249

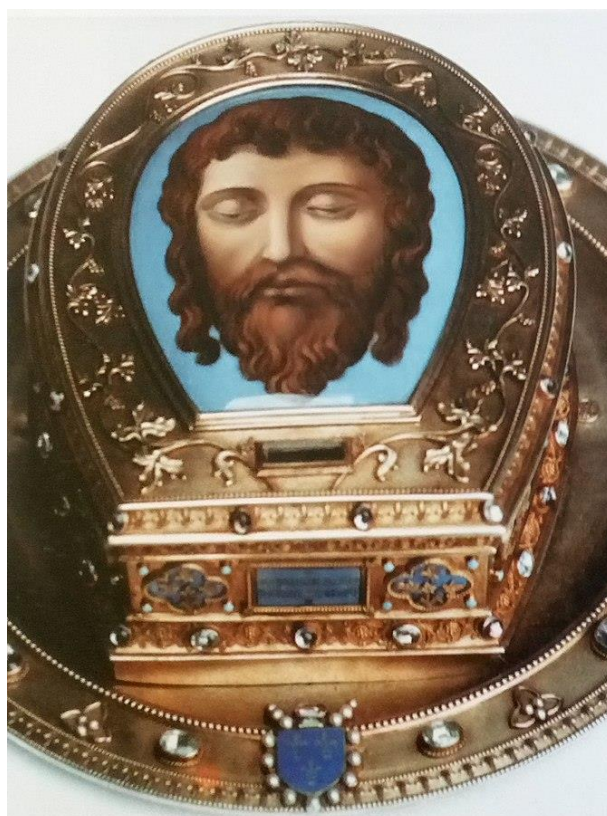
⁴³ *Vézelay And The Relics Of Mary Magdalene*. 2009. COMPOSTELA: The Joining Of Heaven & Earth. [online] Dostupno na poveznici: <https://compostela.co.uk/limoges-road/how-the-relics-of-blessed-mary-magdalene-came-to-the-french-town-of-vezelay-ought-to-be-commented-on-briefly/>. Posjećeno 3.9.2022.

⁴⁴ Wilfrid Bonser (bilj. 11), str. 249

⁴⁵ *The Head of St. John the Baptist at Amiens Cathedral*. (2022). [online] Dostupno na poveznici: <https://www.atlasobscura.com/places/the-head-of-st-john-the-baptist-at-amiens-cathedral-amiens-france>. Posjećeno 3.9.2022.

Slika 5. Saint-Maximin-la-Sainte-Baume, bazilika Saint-Maximin-la-Sainte-Baume, Lubanja
Marije Magdalene, 1. stoljeće

Slika 6. Amiens, katedrala Notre-Dame, Relikvijar glave svetog Ivana
Krstitelja, 19. stoljeće

Relikvije vezane uz srednjovjekovne ličnosti

Glavno spremište poklona Kraljevine Francuske, uključujući dio starog režima, onoga što je danas poznato kao dragulji francuske krune, bila je riznica Saint-Denis, koja se čuvala u bazilici Saint-Denis u Parizu do Francuske revolucije. Nakon što je ondje pokopan Dagobert I. u 7. stoljeću, tu su pokopani i Karlo Martel i Pipin Mali, čime je opatiji Saint Denis potvrđen status kraljevske nekropole. Nakon toga crkva je služila kao glavno svetište francuske monarhije tijekom rane dinastije Kapeta. Karlo Ćelavi u 9. stoljeću, Luj VI. i Luj VII. kada je Suger služio kao opat Saint-Denisa i ključni kraljevski savjetnik, Filip II., Sveti Luj i drugi francuski kraljevi također su bili značajni donatori. Kako su desetljeća prolazila, brojni predmeti razvili su polumitsku atmosferu i dobili su anakrone naslove kao da pripadaju slavnim povijesnim osobama poput Salomona, Saint Denisa, Dagoberta, Karla Velikog, Rolanda, Svetog Luja i drugih.⁴⁶

Francuski vjerski ratovi (1562.-1598.) i Francuska revolucija rezultirali su uništenjem nekoliko neprocjenjivih predmeta iz riznice, uključujući primarnu kraljevsku krunu. Godine 1791. neki predmeti, uključujući Dagobertovo prijestolje, predani su Nacionalnoj knjižnici. Nakon zakona koji su zabranjivali okupljanja u svibnju 1792., vjerska aktivnost u samostanu je prestala. Kad je kraljevska nekropola 1793. vandalizirana, nastao je kaos. Neki od predmeta iz riznice smješteni su u muzej Louvre krajem 1793. godine. Ostali predmeti, poput Dagobertovog broša iz 7. stoljeća, prodani su u srpnju 1798. Ćak i među predmetima koji su bili javno čuvani, neki su zaplijenjeni, uključujući one iz Nacionalne biblioteke 1804. i Louvrea 1795., dok su 1830. ostali ukradeni. U međuvremenu su reformirani kanonici Saint-Denisa kupili niz antikviteta kako bi obogatili svoju zbirku, a druge predmete poklonili su kraljevi tijekom obnove Bourbona. Međutim, neki od tih predmeta ponovno su ukradeni 1882. godine. U 20. stoljeću nestalo je još nekoliko predmeta.

Ono što je opstalo uključuje brončano Dagobertovo prijestolje, odnosno Dagobertovu stolicu, spremljeno u Kabinetu medalja.⁴⁷ Tu je i *Joyeuse* ili "Mač Karla Velikog", koji datira iz 10. do 13. stoljeća i trenutno se čuva u Louvreu. Ondje je izloženo i žezlo Karla V., poznato i kao

⁴⁶ *Medieval Saint-Denis: Treasure - Main Page*. (2022). [online] Dostupno na poveznici: <http://www.medart.pitt.edu/image/france/st-denis/felebien/treasuremain.html> Posjećeno 6.9.2022.

⁴⁷ *Medieval Art: Treasures Of Saint Denis:Throne Of Dagobert*. Medart.Pitt.Edu, 2022, [online] Dostupno na poveznici: <http://www.medart.pitt.edu/image/france/st-denis/felebien/nonfelibien/throneofdagobart.html>. Posjećeno 6.9.2022.

"žezlo Karla Velikog", koje datira u 14. stoljeće. Relikvijar iz 13. stoljeća koji sadrži ostatke svetog Pankra prebačen je u katedralu u Rouenu.⁴⁸

Od izgubljenih predmeta, važno je spomenuti krunu Karla Velikog. Ona je naziv za dvije gotovo slične krune, koje su na svojim krunidbama zaista nosili Filip II. od Francuske i njegova žena Ingeborg od Danske. Filip ih je dao opatiji 1223., Luj VIII. ih je odnio, a zatim ih je Sveti Luj ponovno dao 1261. godine. Za vrijeme vladavine Katoličke lige u Parizu 1590. Karlo od Guisa rastalio je kraljevu krunu. Kao rezultat toga, kraljičina kruna postala je poznata kao kruna Karla Velikog te postoji i danas. Neki istraživači vjeruju da je smaragd dio te krune. Druga kruna, poznata kao kruna Ivane od Évreuxa, treće žene Karla IV., korištena je za krunidbu kraljice.⁴⁹ Godine 1793., tijekom Francuske revolucije, obje krune su nestale.⁵⁰

Nadalje, smatra se da je Dagobertovo žezlo, koje je 1795. uzeto iz Louvrea, izradio Sveti Eligije u 7. stoljeću.⁵¹ Među nestalim predmetima je i relikvijar s fragmentom križa, koji je Balduin I. od Carigrada dao Filipu II. u 13. stoljeću.⁵² Potom je relikvijar biste svetog Denisa iz kasnog 13. stoljeća nestao 1793.,⁵³ a relikvijar biste svetog Benedikta iz 1401., koji je dao Ivan, vojvoda od Berryja, istopljen je tijekom Francuske revolucije.⁵⁴ S obzirom na okolnosti, očito je da svetišta relikvija svetog Ljudevita iz 16. stoljeća - koje je izgorjelo 1794. - više nema.⁵⁵ Križni

⁴⁸ *Éperons du sacre, Regalia*. Louvre.Fr, 2022. [online] Dostupno na poveznici:

<https://www.louvre.fr/mediasimages/eperons-du-sacre-regalia>. Posjećeno 6.9.2022.

⁴⁹ *Medieval Art: Treasures of Saint Denis: Crown of Queen Jeanne d'Evreux*. Medart.Pitt.Edu, 2022, [online]

Dostupno na: <https://www.medart.pitt.edu/image/France/St-denis/feleben/FeleP14/PlatelV-t.html> Posjećeno 8.9.2022.

⁵⁰ *Medieval Art: Treasures of Saint Denis: Crown of Saint-Louis*. (2022). [online] Dostupno na poveznici:

<http://www.medart.pitt.edu/image/france/st-denis/feleben/FeleP13/PlatelIII-p.html> Posjećeno 6.9.2022.

⁵¹ *Medieval Art: Treasures of Saint Denis: Scepter of Dagobert*. (2022). [online] Dostupno na poveznici:

<http://www.medart.pitt.edu/image/france/st-denis/feleben/FeleP12/PlatelII-q.html> Posjećeno 6.9.2022.

⁵² *Medieval Art: Treasures Of Saint Denis: Cross Reliquary*. Medart.Pitt.Edu, 2022, [online] Dostupno na

poveznici: <http://www.medart.pitt.edu/image/france/st-denis/feleben/FeleP11/PlatelI-a.html>. Posjećeno 6.9.2022.

⁵³ *Medieval Art: Treasures Of Saint Denis: Bust Reliquary Of Saint Denis*. Medart.Pitt.Edu, 2022, [online]

Dostupno na poveznici: <http://www.medart.pitt.edu/image/france/st-denis/feleben/FeleP13/PlatelIII-a.html>. Posjećeno 6.9.2022.

⁵⁴ *Medieval Art: Treasures Of Saint Denis: Cross Of Charles The Bald (Or Charlemagne)*. Medart.Pitt.Edu, 2022,

<https://www.medart.pitt.edu/image/France/St-denis/feleben/FeleP14/PlatelIV-b.html> Posjećeno 6.9.2022.

⁵⁵ *Medieval Art: Treasures Of Saint Denis: Bust Reliquary Of St. Benedict*. Medart.Pitt.Edu, 2022,

<http://www.medart.pitt.edu/image/france/st-denis/feleben/FeleP14/PlatelIV-a.html>. Posjećeno 6.9.2022.

relikvijar svetog Lovre, dar Karla Čelavog, izgorio je 1793.,⁵⁶ no komadić križa svetog Eligija, procesijskog križa iz 7. stoljeća, još uvijek je izložen u Kabinetu medalja.⁵⁷

U katedrali u Rouenu navodno se nalazi srce kralja Rikarda Lavljeg Srca koji umire od strijele 1199. godine. Nakon što je Rikard preminuo, njegovo tijelo je doživjelo istu sudbinu kao i mnoge druge značajne osobe u to vrijeme: komadanje. U Châlusu u Francuskoj, gdje je preminuo, njegovi organi i crijeva su uzeti i pokopani. Ostatak njegova tijela, s izvađenim srcem, prebačen je u opatiju Fontevraud u Anjouu u Francuskoj, gdje je pokopan pokraj svoga oca. Međutim Rikardovo srce poslano je na sjever u katedralu u Rouenu u Normandiji.⁵⁸

Štovanje relikvija srednjovjekovnih vladara dokazuje nam ne samo moć koju je određeni vladar imao, već i činjenicu da su vladari vjerovali da je svako veće društvo zadano i dato od Boga i da je stoga zadatak vladanja njime posvećen pravom na vladanje od Boga. Stoga štovanje njihovih ostataka kao da su i sami sveci ili slično odgovara ugledu koji su nastojali doseći.

⁵⁶ *Medieval Art: Treasures Of Saint Denis: Cross Reliquary Of Saint Lawrence*. Medart.Pitt.Edu, 2022, <http://www.medart.pitt.edu/image/france/st-denis/felebien/FeleP12/Platell-b.html>. Posjećeno 6.9.2022.

⁵⁷ *Oeuvre : Précisions - Croix*, . Medaillesetantiques.Bnf.Fr, 2022, <https://medaillesetantiques.bnf.fr/ws/catalogue/app/collection/record/ark:/12148/c33gbd3p8>. Posjećeno 6.9.2022.

⁵⁸ *King Richard's 'Lionheart Is Entombed Separately From The Rest Of His Body*. U Atlas Obscura, 2022, [online] Dostupno na poveznici: <https://www.atlasobscura.com/places/king-richard-is-embalmed-heart>. Posjećeno 6.9.2022.

Slika 7. Pariz, Nacionalna knjižnica Francuske, Kabinet medalja Dagobertov tron, 7. stoljeće

Slika 8. Rouen, Notre-Dame de l'Assomption, grobnica sa srcem kralja Rikarda, 13. stoljeće

Relikvije vezane uz svece

Sveci su ključan dio kršćanske zajednice tijekom života i smrti te su smatrani „*vojnicima Kristovim*“ jer su posjedovali ogromne moći. Iako, teoretski gledano, svi oni koji su dio božanskog dvora smatrani su svecima, međutim, u praksi je Crkva kanonizirala malen broj ljudi. Štovanje onih ljudi koji se smatraju svecima - odnosno, na latinskom, *cultus* ili kult svetaca - bilo je u središtu prakse kasnoantičkog i srednjovjekovnog kršćanstva na zapadu. Vjerovalo se da su sveci imali sposobnost činiti čuda uz božansku pomoć, primjerice, nahraniti gladne, izliječiti bolesne, zaustaviti požare, poraziti neprijatelje. Vjernici su smatrali da su sveci u izravnom doticaju s Bogom kao što su i s ostalim ljudima te su se njima obraćali za pojedine probleme. Stoga su relikvije svetaca bile popularne jer su dovodile vjernika u najbliži mogući kontakt sa svecem.⁵⁹

Mučeništvo svetog Polikarpa, vjerojatno napisano sredinom 2. stoljeća, najranije je sačuvano djelo kršćanske hagiografije. U njemu je zabilježeno da je običaj bio i čuvanje tijela mučenika kao relikvije, kao i slavljenje spomenutog tijela na dan njegove smrti. Očito kult relikvija kao i kult štovanja svetaca potječe iz ranih faza kršćanstva. Dodatno, kršćani su na dan blagdana slavili mučenike gozbama održanim na njihovim grobovima, a nad nekima su bila izgrađena manja svetišta, kao što je učinjeno za svetog Petra na vatikanskom brežuljku. Intenzivan razvoj ovog običaja počinje nakon Milanskog edikta 313. godine kada je kult svetaca potpuno prihvaćen.⁶⁰

Kult svetaca imao je mnoge oblike, jedan od kojih je uključivao liturgiju. Kanonizirani sveci bili su slavljani na dan svoje smrti, ili kako su vjernici to objašnjavali – dan kada su rođeni u vječni život. Slavlje je obuhvaćalo uključivanje imena sveca u misu kroz recitacije, martirologije, odnosno popise mučenika i svetaca čiji su blagdani bili na određeni dan. Drugi oblik kulta svetaca bio je kult relikvija koji se odnosio na cijela tijela svetaca, ali i dijelove tijela, kao i predmete koji su bili u vlasništvu samog sveca, primjerice odjeća, službene oznake, knjige. Također su se u relikvije svetaca ubrajali predmeti koji su došli u doticaj s relikvijama, kao što su tkanina koja je dotakla svetište, bočice vode kojima je oprano tijelo, krv koja je, izvanredno, izašla iz davno mrtvog tijela. Stoga, grobnice svetaca ili relikvijari nisu nužno u sebi čuvali mrtve kosti. Primjer toga bio bi grob svetog Martina iz Toursa na kojem stoji natpis:

⁵⁹ Head, Thomas. 2022. *The Cult of the Saints and Their Relics*. [online] Dostupno na https://www.hagiographysociety.org/wp-content/uploads/2013/03/Head_Cult-of-Saints.pdf. Posjećeno 10.8.2022.

⁶⁰ Isto.

„Ovdje počiva sveta uspomena biskupa Martina, čija je duša u Božjoj ruci, ali koji je ovdje potpuno prisutan, očitujući se snagom čuda svaka njegova milost.“⁶¹

Pod oltarom crkve svetog Sebastijana na Via Appia u Rimu nalaze se njegove relikvije. Navodno negdje postoje još dvije replike njegove glave i tri dodatna duplikata njegova tijela. Strijele koje su ga pogodile navodno su izložene u Lambesiju u Provansi i augustinskoj opatiji u Poitiersu. Sivi fratri u Angersu na zapadu Francuske tvrde da imaju njegov mozak.⁶²

Godine 397. sveti je Martin preminuo u selu Candes i pokopan je u svojoj bazilici u Toursu; kao rezultat toga, rani monarsi nosili su njegove relikvije sa sobom u bitku. Njegove relikvije bile su smještene u veličanstvenom relikvijaru koji im je poklonio kralj Dagobert oko 640. godine. Njegovi su artefakti, kao i oni svetog Cuthberta, prošli kroz niz selidbi kao rezultat nordijskih napada. Godine 853. razorili su njegovu baziliku, ali je relikvijar sačuvan.⁶³ U crkvi svetog Germana, gdje je činio čuda, tijelo svetog Martina postavljeno je nakon što je prevezeno u Auxerre radi zaštite.⁶⁴

Rimski svetac sveti Valentin iz 3. stoljeća slavi se 14. veljače u zapadnom kršćanstvu i 6. srpnja u istočnom pravoslavlju. Dan sveca povezan je s običajem dvorske ljubavi još od visokog srednjeg vijeka, a on je zaštitnik pčelara, talijanskog grada Terni (svoga rodnoga grada) i astme. Sveti Valentin bio je član klera Rimskog Carstva koji je pomagao progonjenim kršćanima. Smatra se da su svečeve relikvije raširene diljem Europe, od Italije do Irske.⁶⁵ Relikvijar Roquemaurea u Francuskoj također ima navodne relikvije svetog Valentina. Lokalni veleposjednik navodno je otputovao u Rim i donio svečeve relikvije u listopadu 1868. Svečeva lubanja ukrašena cvijećem još uvijek je izložena u gradu, iako se ne zna točno koliko ili koji dijelovi sveca su vraćeni.⁶⁶

Rimljanka sveta Foy razapeta je u gradu Agenu 303. godine za vrijeme Dioklecijanovih progona. Prema legendi, 12-godišnjoj djevojčici je odrubljena glava nakon što je prvo stavljena na rešetke koje su bile izuzetno vruće, međutim božanska intervencija spriječila je njenu smrt.⁶⁷

⁶¹ Thomas Head (bilj. 55)

⁶² Wilfrid Bonser (bilj. 11), str. 252.

⁶³ Wilfrid Bonser (bilj. 11), str. 253

⁶⁴ Isto.

⁶⁵ Encyclopaedia Britannica. 2022. *Saint Valentine | Facts, Patron Saint Of, Feast Day, History, & Legends*.

[online] Dostupno na poveznici: <https://www.britannica.com/biography/Saint-Valentine> Posjećeno 6.9.2022.

⁶⁶ *Relics Of St. Valentine*. U Atlas Obscura, 2022, [online] Dostupno na poveznici:

<https://www.atlasobscura.com/places/relics-of-st-valentine-roquemaure>. Posjećeno 6.9.2022.

⁶⁷ *St. Foy's Golden Reliquary*. U Atlas Obscura. 2022. [online] Dostupno na poveznici:

<https://www.atlasobscura.com/places/st-foys-golden-reliquary> Posjećeno 6.9.2022.

Godine 866. relikvije svete Foy ukradene su i donesene u Conques. Službenici opatije su svoju pozornost usmjerili na ostatke Foye u povijesnoj crkvi Svete Foy u Sélestatu nakon što nisu uspjeli dobiti relikvije svetog Vincenta de Saragossa ili svetog Vincenta Pompejaca u Agenu. Kako bi ukrao relikvije, redovnik iz Conquesa pretvarao se da je odani redovnik u Agenu više od deset godina. Zlatni relikvijar u obliku žene, koji potječe najvjerojatnije iz 1010. godine, i dalje čuva svetičine ostatke. Riječ je o visokoj drvenoj statui s poprsjem izrađenoj od ostataka rimske kacige koja je ukrašena zlatom i dragim kamenjem.⁶⁸

Sveta Helena ili Helena Augusta (246. – 248. – oko 330.) bila je majka Konstantina Velikog i carica Rimskog Carstva te je značajna figura kršćanske povijesti. U svojim poznim godinama otputovala je u Jeruzalem i Siriju-Palestinu na vjersko hodočašće, a prema staroj legendi navodno je tada pronašla Isusov križ. Oko 330. godine, Helena je umrla te je položena u mauzoleju Helene na Via Labicana, nedaleko od Rima. Lubanja za koju se tvrdi da pripada njoj izložena je u njemačkoj katedrali u Trieru. Bazilika Santa Maria in Ara Coeli u Rimu, crkva Saint-Leu-Saint-Gilles u Parizu i opatija Saint-Pierre d'Hautvillers čuvaju neke od njezinih relikvija. Nakon posjeta Rimu 840. godine, redovnik iz Hautvillersa u Francuskoj priznao je da je, dok je bio na grobu svete Helene, provalio unutra i uzeo dio njezina tijela. Sve do početka Francuske revolucije u opatiji Saint-Pierre d'Hautvillers ostale su posljednje relikvije svete Helene. Relikvije je sakrio podrumar dok nisu mogle biti sigurno donesene u Pariz na ponovno javno štovanje nakon što je opatija uništena. Vitezovi Svetog groba su ih primili i postavili u svoju crkvu, Saint-Leu-Saint-Gilles.⁶⁹

Sveta Genevieve zaštitnica je Pariza, aktivna tijekom 5. stoljeća. Genevieve je bila posebno povezana sa svetim Denisom te je htjela sagraditi kapelu koja bi čuvala njegove relikvije. Godine 475. kupila je zemlju na mjestu njegova pokopa i naredila obližnjim redovnicima da sagrade kapelicu. Međutim, redovnici su se požalili da nemaju dovoljno žbuke za izgradnju. Genevieve ih tada šalje na pariški most gdje su redovnici mogli čuti dvojicu svinjara kako raspravljaju gdje mogu naći žbuku. Nakon rješenja tog problema, gradnja je mogla krenuti. Genevieve je umrla 512. godine, a tijelo joj je pokopano na brdu Lukoticiju gdje joj je Sveti Eloi izgradio prekrasno svetište. Usred haranja kuge, sveti svećenik po imenu Etienne prisjetio

⁶⁸ Gnehu, Geoffrey, 2001. *Medieval Magnificence in the Midi Pyrenees*. U National Catholic Register. [online] Dostupno na poveznici: <https://www.ncregister.com/features/medieval-magnificence-in-the-midi-pyrenees> Posjećeno 6.9.2022.

⁶⁹ *The Relic Crypt Of St. Helena At Église Saint-Leu-Saint-Gilles*. U Atlas Obscura, 2022. [online] Dostupno na poveznici: <https://www.atlasobscura.com/places/the-relic-crypt-of-st-helena-at-eglise-saint-leu-saint-gilles-paris-france>. Posjećeno 6.9.2022.

se blagoslova koje je Genevieve podarila svima oko sebe dok je bila živa, i na njegovu preporuku njezino je tijelo u procesiji donijeto u crkvu Notre Dame. Svi bolesni ljudi ozdravili su čim je njezin lijes ušao u crkvu.⁷⁰

Kult štovanja relikvija svetaca bio je popularna praksa u srednjovjekovnoj Francuskoj, kao što spomenuti primjeri pokazuju. Budući da se Francuska našla na putu prema Santiagu Compostelli, bilo je od iznimne važnosti da ima dovoljno crkava i samostana koji bi dočekali i smjestili hodočasnike. Kako bi se još više pobudilo zanimanje za spomenute crkve i samostane, tražile su se relikvije za čuvanje i slavljenje. Iako Francuska nije bila jedina s tom idejom (u posjedu relikvija prednjačila je susjedna Italija), uspjela je doći u posjed nekoliko relikvija znamenitih svetaca (Sveti Sebastijan, Sveti Valentin) i odati im počast. Kao što pokazuju relikvije svete Genevieve, lokalni su štovatelji cijenili blizinu svojih svetaca, osobito u teškim vremenima tijekom kuge i gladi.

⁷⁰ *A Garner Of Saints – Saint Genevieve*. U Catholicsaints.Info. 2022. [online] Dostupno na poveznici: <https://catholicsaints.info/a-garner-of-saints-saint-genevieve/> . Posjećeno 6.9.2022.

Slika 9. Conques, opatijska crkva Sainte-Foy, relikvijar Svete Foy, 5. stoljeće

Zaključak

Štovanje relikvija u srednjovjekovnoj Francuskoj bila je jedna od najaktivnijih praksi tog vremena. U stoljećima koja obilježavaju srednjovjekovno doba, Francuska je doživjela nekoliko promjena u strukturi, uzrokovanih naglim porastom stanovništva, izmjenom nekoliko kraljevskih loza i povećanjem broja hodočasnika koji su bili u prolazu. Kako bi se prilagodila svim tim promjenama, Francuska je bila posvećena izgradnji crkava i samostana koji bi, ne samo udomili i slavili relikvije svetih, već i ostatke svojih slavni vladara.

Kosti i pepeo mučenika među prvim su poznatim kršćanskim relikvijama, koje datiraju iz drugog stoljeća. Popularnost priča o njihovim čudima povećava želju za relikvijama. Porast u stvaranju lažnih relikvija uslijedio je nakon papinske odluke kojom se dopušta umnožavanje artefakata. Kako bi se olakšala izgradnja kapelica s relikvijama, rimokatoličke crkve drže relikvije u kapelicama iza oltara, ispod prolaza.

Kroz dugu povijest kršćanstva stalno se otkrivaju artefakti povezani s Isusom Kristom. Opatija Saint-Pierre de Corbie čuva golemu zbirku artefakata koji su navodno pripadali Kristu. U katedrali Sainte-Chapelle, u kojoj se također čuva relikvija Svetog Križa, nalazi se dio Parakletove krune koja sadrži relikvije Kristove muke. Relikvije se mogu pronaći u izobilju u palači Tau, rezidenciji nadbiskupa Reimsa. Jedan od njih je i talisman Karla Velikog, za koji se smatra da sadrži komadić Svetog križa.

U srednjem vijeku štovanje Djevice počelo se širiti Europom što dovodi do potražnje za njenim relikvijama. Njezin veo, koji se čuva u katedrali u Chartresu, nedvojbeno je najpoznatija relikvija Djevice Marije. U Francuskoj nalazimo na relikvije apostola Jude kao i Magdalene i Ivana Krstitelja.

Glavno skladište Francuskog kraljevstva bila je riznica Saint-Denisa. U sedmom stoljeću tamo su pokopani Pipin Mali, Karlo Martel i Dagobert I. Nakon toga, tijekom rane dinastije Kapeta, služio je kao glavno svetište francuske monarhije. Brojna veličanstvena blaga iz riznice izgubljena su ili uništena kao rezultat francuskih vjerskih ratova (1562. – 1598.) i Francuske revolucije. Unutar Kabineta medalja nalazi se Dagobertovo brončano prijestolje. Joyeuse, često poznat kao "Mač Karla Velikog", nastao je između 10. i 13. stoljeća i sada se čuva u Louvreu. Prema legendi, katedrala u Rouenu u Francuskoj sadrži srce kralja Richarda Lavljeg Srca.

Relikvije duguju svoj uspjeh svojoj višestrukoj svrsi - one su bodrile vjernike i obogaćivale mjesto u kojem su bile smještene. Danas religija nije prisutna u svakodnevnom životu kao što je bila u srednjem vijeku. Iako postoje milijarde vjernika, njihova su se uvjerenja promijenila, pa se često sumnja u valjanost relikvija i čuda. Osim toga, istraživanje je omogućilo ljudima da promatraju relikte iz znanstvene perspektive i dodatno propituju njihovu vjerodostojnost. Ipak, hodočašća su i dalje česta i s relikvijama se još uvijek postupa s najvećom pažnjom. Radi li se o održavanju tradicije ili utješan koncept relikvija i dalje djeluje kao i uvijek među ljudima? Iako obrazovanje i istraživanja napreduju, smrt i tragedije su neizbježni, prisiljavajući ljude da se oslone na bilo što što nudi olakšanje u teškim vremenima. Religija, a s tim i relikvije, jednostavno su utabani putevi, isprobana i istinita formula koja, čini se, djeluje na bezbrojne ljude.

Popis literature

- 1) *A Garner Of Saints – Saint Genevieve*. U Catholicsaints.Info. 2022. [online] Dostupno na poveznici: <https://catholicsaints.info/a-garner-of-saints-saint-genevieve/> . Posjećeno 6.9.2022.
- 2) Banner, Robert. 1971. *The Sainte-Chapelle and the Capella Regis in the Thirteenth Century*. str. 19 [online] Dostupno na poveznici: <https://www.journals.uchicago.edu/doi/10.2307/766564>. Posjećeno 13.8.2022.
- 3) BBC - Religions - Christianity: *Mary Magdalene*. U Bbc.Co.Uk, 2022, [online] <https://www.bbc.co.uk/religion/religions/christianity/history/marymagdalene.shtml> Posjećeno 2.9.2022.
- 4) Biblija. 2022. *Dva kralja*: Poglavlje 13 [online], Dostupno na poveznici: <https://mechon-mamre.org/p/pt/pt09b13.htm#20> Posjećeno 10.8.2022.
- 5) Boehm, Barbara Drake. 2011. *Relics and Reliquaries in Medieval Christianity*. [online] Dostupno na https://www.metmuseum.org/toah/hd/relic/hd_relic.htm. Posjećeno 11.8.2022.
- 6) Bonser, Wilfrid. 1962. *The Cult of Relics in the Middle Ages*. Folklore, 73(4), 234–256, 237. Dostupno na poveznici <http://www.jstor.org/stable/1258503>. Posjećeno 10.8.2022.
- 7) Burns, E. Jane. *Saracen Silk and the Virgin's 'Chemise'*: Cultural Crossing in Cloth. Speculum 81, no. 2 (2006): 365–97. Dostupno na poveznici: <http://www.jstor.org/stable/20463715>. Posjećeno 14.8.2022.
- 8) Butterfield, Andrew. 2011. *What Remains*. U The New Republic, Dostupno na poveznici: <https://newrepublic.com/article/92804/medieval-christian-art-relics>. Posjećeno 10.8.2022.
- 9) Bynum, Caroline Walker. *The Blood of Christ in the Later Middle Ages*. Church History 71, no. 4 (2002): 685–714. Dostupno na poveznici: <http://www.jstor.org/stable/4146189>. Pristupljeno 30.8.2022.
- 10) Department of Medieval Art and The Cloisters. *The Cult of the Virgin Mary in the Middle Ages*. U Metmuseum.Org, 2022, [online] Dostupno na poveznici: https://www.metmuseum.org/toah/hd/virg/hd_virg.htm. Posjećeno 27.9.2022.
- 11) Duffy, Eamon. *Royal Books & Holy Bones: Essays in Medieval History: Sacred Bones and Blood*. London, Bloomsbury Continuum, str. 136.

- 12) Hrvatski jezični portal. 2022. *relikvija* [online], Dostupno na poveznici: https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=dlphWxg%25253D. Posjećeno 10.8.2022.
- 13) Encyclopedia Britannica. 2022. *Apostle / Definition, Bible, & Facts*. [online] Dostupno na poveznici: <https://web.archive.org/web/20200603080145/https://www.britannica.com/topic/Apostle>. Posjećeno 31.8.2022.
- 14) Encyclopedia Britannica. 2022. *France - Urban Prosperity* [online], Dostupno na poveznici: <https://www.britannica.com/place/France/Urban-prosperity>. Posjećeno 10.8.2022.
- 15) Encyclopedia Britannica. 2022. *Relic / Definition, History, & Facts*. [online] Dostupno na poveznici: <https://www.britannica.com/topic/relic>. Posjećeno 10.8.2022.
- 16) Encyclopedia Britannica. 2022. *France - Urban Prosperity* [online], Dostupno na poveznici: <https://www.britannica.com/place/France/Urban-prosperity>. Posjećeno 10.8.2022.
- 17) Encyclopedia Britannica. 2022. *Saint Jude / History, Facts, & Feast Day*. [online] Dostupno na poveznici: <https://www.britannica.com/biography/Saint-Jude-Apostle>. Posjećeno 31.8.2022.
- 18) Encyclopaedia Britannica. 2022. *Saint Valentine / Facts, Patron Saint Of, Feast Day, History, & Legends*. [online] Dostupno na poveznici: <https://www.britannica.com/biography/Saint-Valentine> Posjećeno 6.9.2022.
- 19) *Éperons du sacre, Regalia*. U Louvre.Fr, 2022. [online] Dostupno na poveznici: <https://www.louvre.fr/mediaimages/eperons-du-sacre-regalia>. Posjećeno 6.9.2022.
- 20) *Evandjelje po Luki 6 – Knjiga O Kristu*. Bible Gateway passage. 2022. [online] Dostupno na poveznici: <https://www.biblegateway.com/passage/?search=Evan%C4%91elje+po+Luki+6&version=CRO> Posjećeno 8.9.2022.
- 21) *Evandjelje po Marku 3 - Knjiga O Kristu*. Bible Gateway passage. 2022. [online] Dostupno na poveznici: <https://www.biblegateway.com/passage/?search=Evan%C4%91elje%20po%20Marku%203&version=CRO> Posjećeno 8.9.2022.
- 22) *Evandjelje po Mateju 10 - Knjiga O Kristu*. Bible Gateway passage. 2022. [online] Dostupno na poveznici:

- <https://www.biblegateway.com/passage/?search=Evan%C4%91elje+po+Mateju+10&version=CRO> Posjećeno 8.9.2022.
- 23) Geoffrion, Jill Kimberly Hartwell, *The Veil of Mary - Pray With Jill At Chartres*. 2019. Pray With Jill At Chartres. <https://praywithjillatchartres.com/mary/the-veil-of-mary/>. Posjećeno 14.8.2022.
- 24) Gneuchs, Geoffrey, 2001. *Medieval Magnificence in the Midi Pyrenees*. U National Catholic Register. [online] Dostupno na poveznici: <https://www.ncregister.com/features/medieval-magnificence-in-the-midi-pyrenees> Posjećeno 6.9.2022.
- 25) Head, Thomas. 2022. *The Cult of the Saints and Their Relics*. [online] Dostupno na https://www.hagiographsociety.org/wp-content/uploads/2013/03/Head_Cult-of-Saints.pdf. Posjećeno 10.8.2022.
- 26) *King Richard's 'Lionheart Is Entombed Separately From The Rest Of His Body*. U Atlas Obscura, 2022, [online] Dostupno na poveznici: <https://www.atlasobscura.com/places/king-richard-is-embalmed-heart>. Posjećeno 6.9.2022.
- 27) Male, Emile. *The Gothic Image, Religious Art in France of the Thirteenth Century*, Harper & Row, New York, 1972, VII.p.
- 28) *Medieval Art: Treasures Of Saint Denis: Bust Reliquary Of St. Benedict*. Medart.Pitt.Edu, 2022, <http://www.medart.pitt.edu/image/france/st-denis/feleben/FelePI4/PlateIV-a.html>. Posjećeno 6.9.2022.
- 29) *Medieval Art: Treasures Of Saint Denis: Bust Reliquary Of Saint Denis*. Medart.Pitt.Edu, 2022, [online] Dostupno na poveznici: <http://www.medart.pitt.edu/image/france/st-denis/feleben/FelePI3/PlateIII-a.html>. Posjećeno 6.9.2022.
- 30) *Medieval Art: Treasures Of Saint Denis: Cross Of Charles The Bald (Or Charlemagne)*. Medart.Pitt.Edu, 2022, <https://www.medart.pitt.edu/image/France/St-denis/feleben/FelePI4/PlateIV-b.html> Posjećeno 6.9.2022.
- 31) *Medieval Art: Treasures Of Saint Denis: Cross Reliquary*. Medart.Pitt.Edu, 2022, [online] Dostupno na poveznici: <http://www.medart.pitt.edu/image/france/st-denis/feleben/FelePI1/PlateI-a.html>. Posjećeno 6.9.2022.
- 32) *Medieval Art: Treasures Of Saint Denis: Cross Reliquary Of Saint Lawrence*. Medart.Pitt.Edu, 2022, <http://www.medart.pitt.edu/image/france/st-denis/feleben/FelePI2/PlateII-b.html>. Posjećeno 6.9.2022.

- 33) Oeuvre : Précisions - Croix, . Medaillesetantiques.Bnf.Fr, 2022,
- 34) *Medieval Art: Treasures of Saint Denis:Crown of Queen Jeanne d'Evreux*. Medart.Pitt.Edu, 2022, [online] Dostupno na: <https://www.medart.pitt.edu/image/France/St-denis/feleben/FelePI4/PlateIV-t.html> Posjećeno 8.9.2022.
- 35) *Medieval Art: Treasures of Saint Denis:Crown of Saint-Louis*. (2022). [online] Dostupno na poveznici: <http://www.medart.pitt.edu/image/france/st-denis/feleben/FelePI3/PlateIII-p.html> Posjećeno 6.9.2022.
- 36) *Medieval Art: Treasures of Saint Denis:Scepter of Dagobert*. (2022). [online] Dostupno na poveznici: <http://www.medart.pitt.edu/image/france/st-denis/feleben/FelePI2/PlateII-q.html> Posjećeno 6.9.2022.
- 37) *Medieval Art: Treasures Of Saint Denis:Throne Of Dagobert*. Medart.Pitt.Edu, 2022, [online] Dostupno na poveznici: <http://www.medart.pitt.edu/image/france/st-denis/feleben/nonfeliben/throneofdagobart.html>. Posjećeno 6.9.2022.
- 38) *Medieval France | Medieval Chronicles*. 2015. Medieval Chronicles. [online] Dostupno na poveznici: <https://www.medievalchronicles.com/medieval-europe/medieval-france/>. Posjećeno 27.8.2022.
- 39) *Medieval Saint-Denis: Treasure - Main Page*. (2022). [online] Dostupno na poveznici: <http://www.medart.pitt.edu/image/france/st-denis/feleben/treasuremain.html> Posjećeno 6.9.2022.
- 40) Merle, Sandrine. 2017. *Charlemagne's talisman at the Palais du Tau, Reims*. U *The French Jewelry Post* [online] Dostupno na poveznici: <https://www.thefrenchjewelrypost.com/en/it-joailliers/talisman-de-charlemagne-palais-tau/#:~:text=This%20ninth%2Dcentury%20talisman%20amulet,still%20contains%20many%20dark%20areas>. Posjećeno 14.8.2022.
- 41) Morand, Kathleen. 1972. *Art and the Courts' at Ottawa*. U *The Burlington Magazine*. [online] Dostupno na poveznici: <https://www.jstor.org/stable/877055>. Posjećeno 13.8.2022.
- 42) *Oeuvre : Précisions - Croix, . Medaillesetantiques.Bnf.Fr, 2022,* https://medaillesetantiques.bnf.fr/ws/catalogue/app/collection/record/ark:/12148/c33gb_d3p8. Posjećeno 6.9.2022.

- 43) *Relics Of St. Valentine*. U Atlas Obscura, 2022, [online] Dostupno na poveznici: <https://www.atlasobscura.com/places/relics-of-st-valentine-roquemaure>. Posjećeno 6.9.2022.
- 44) Rubin, Miri. *Mother Of God: A History Of The Virgin Mary | Reviews In History*. 2009. U Reviews.History.Ac.Uk. Dostupno na poveznici: <https://reviews.history.ac.uk/review/820>. Posjećeno 27.8.2022.
- 45) Seidel, Jaime. *Is this Mary Magdalene?* U NZ Herald. 2022. [online] Dostupno na poveznici: <https://www.nzherald.co.nz/world/is-this-mary-magdalene-forensic-reconstruction-of-a-holy-relic-puts-a-face-to-the-skull-of-a-saint/2IQ5WXOTRVSIBGIPC4EUU7IVOU/> Posjećeno 6.9.2022.
- 46) Shaw, Anny. 2019. *Precious works rescued from Notre Dame to be transferred to the Louvre*. U The Art Newspaper. [online] Dostupno na poveznici: <https://www.theartnewspaper.com/2019/04/16/precious-works-rescued-from-notre-dame-to-be-transferred-to-the-louvre>. Posjećeno 13.8.2022.
- 47) Sorabella, Jean. 2011. *Pilgrimage in Medieval Europe*. [online] Dostupno na: https://www.metmuseum.org/toah/hd/pilg/hd_pilg.htm. Posjećeno 11.8.2022.
- 48) *St. Foy's Golden Reliquary*. U Atlas Obscura. 2022. [online] Dostupno na poveznici: <https://www.atlasobscura.com/places/st-foys-golden-reliquary> Posjećeno 6.9.2022.
- 49) *St. Jude Shrine Koothattukulam: St. Jude The Apostle*. U Web Archive. 2022. [online] Dostupno na poveznici: https://web.archive.org/web/20121201074315/http://www.stjudekoothattukulam.org/st_judeapostle.html. Posjećeno 31.8.2022.
- 50) *St. Jude Thaddeus And St. Simon The Zealot, Apostles*. U Catholic News Agency, 2022, [online] Dostupno na poveznici: <https://www.catholicnewsagency.com/saint/st-jude-thaddeus-and-st-simon-the-zealot-apostles-541>. Posjećeno 2.9.2022.
- 51) *The Head of St. John the Baptist at Amiens Cathedral*. U Atlas Obscura. 2022. [online] Dostupno na poveznici: <https://www.atlasobscura.com/places/the-head-of-st-john-the-baptist-at-amiens-cathedral-amiens-france>. Posjećeno 3.9.2022.
- 52) *The Relic Crypt Of St. Helena At Église Saint-Leu-Saint-Gilles*. U Atlas Obscura, 2022. [online] Dostupno na poveznici: <https://www.atlasobscura.com/places/the-relic-crypt-of-st-helena-at-eglise-saint-leu-saint-gilles-paris-france>. Posjećeno 6.9.2022.
- 53) Thurston, Herbert. 1911. *Relics*. U The Catholic Encyclopedia. [online] Dostupno na <https://www.newadvent.org/cathen/12734a.html>. Posjećeno 11.8.2022.

- 54) *Vézelay And The Relics Of Mary Magdalene*. 2009. COMPOSTELA: The Joining Of Heaven & Earth. [online] Dostupno na poveznici: <https://compostela.co.uk/limoges-road/how-the-relics-of-blessed-mary-magdalene-came-to-the-french-town-of-vezelay-ought-to-be-commented-on-briefly/>. Posjećeno 3.9.2022.
- 55) *Who Is Saint Jude?*. U National Shrine Of Saint Jude, 2016, [online] Dostupno na poveznici: <https://www.stjudeshrine.org.uk/about/who-saint-jude> Posjećeno 2.9.2022.

Sažetak

Ovaj rad analizira štovanje relikvija u srednjovjekovnoj Francuskoj, obraćajući pažnju na odnos Francuske i kršćanstva u to doba, kao i na uzroke koji su doveli do rasta štovanja relikvija. Slava relikvija pripisuje se hodočašćima, nizu koncila koji su omogućili njihovo dijeljenje i dupliciranje te općenita želja vjernika za spasenjem. Relikvije su nudile utjehu vjernicima koji su željeli stupiti u kontakt s Bogom i moliti tokom teškim vremena kao što su kuga i glad. Od relikvija, od važnosti su one od Isusa Krista, Bogorodice i kralja Karla Velikog. Potonji igrao je veliku ulogu u trgovini relikvija, a njegovi ostaci također su dostigli status relikvija. Danas su relikvije, usprkos učestalim istraživanjima koji razotkrivaju njihovu autentičnost, još uvijek tretirane s velikim poštovanjem.

KLJUČNE RIJEČI: relikvije, srednji vijek, Francuska, hodočašća, sveti, Isus Krist, Bogorodica, Karlo Veliki, istraživanja

Popis reprodukcija

- Slika 1, Pariz, katedrala Notre-Dame, kruna od trnja u kružnom relikvijaru, 1896
- Slika 2, Amiens, katedrala Notre-Dame, krunski relikvijar Parakleta, 1230–1240.
- Slika 3, Reims, Palača Tau, Talisman Karla Velikog, 9. stoljeće
- Slika 4, Chartres, katedrala Notre-Dame, Veo Bogorodice, 1. stoljeće
- Slika 5, Saint-Maximin-la-Sainte-Baume, bazilika Saint-Maximin-la-Sainte-Baume, Lubanja Marije Magdalene, 1. stoljeće
- Slika 6, Amiens, katedrala Notre-Dame, Relikvijar glave svetog Ivana Krstitelja, 19. stoljeće
- Slika 7, Pariz, Nacionalna knjižnica Francuske, Kabinet medalja Dagobertov tron, 7. stoljeće
- Slika 8, Rouen, Notre-Dame de l'Assomption, grobnica sa srcem kralja Rikarda, 13. stoljeće
- Slika 9, Conques, opatijska crkva Sainte-Foy, relikvijar Svete Foy, 5. stoljeće